

HUGH HOWEY

WOOL

HJŪ HOVIJS

VILNA

IZDEVNIECĪBA
PROMETEJS

UDK 821.111(73)-31
Ho 920

Izdevniecība Prometejs

Hugh Howey
WOOL

Copyright © 2013 by Hugh Howey
The moral right of the author has been asserted.
All rights reserved.

Translation copyright © 2013

Šis romāns ir fikcija. Visi nosaukumi un tēli, kas iekļauti šai romānā,
ir autora iztēles auglis un jebkāda līdzība ar dzīvām
vai mirušām personām ir nejauša.

Visas šī darba tiesības ir aizsargātas. Izdevumu reproducēt,
kopēt vai citādi pavairot un izplatīt ir aizliegts bez apgāda rakstiskas atļaujas.

Izdevniecība Prometejs
SIA Prometejs AB, Tīlta iela 20
www.prometejs.lv

No angļu valodas tulkojusi *Santa Andersone*
Redaktore *Evita Bekmane*
Mākslinieks *Kao Viets Ngujens*
Ceturtnā vāka foto *Amber Lyda*

© Tulkojums latviešu valodā, Izdevniecība *Prometejs*

ISBN 978-9934-8422-2-1

TIEM, KAS UZDRĪKSTAS CERĒT

SATURS

I	Holstons	9
II	Piemērots mērs	49
III	Izraidīšana	133
IV	Atklājums	223
V	Izstumtie	341

I

HOLSTONS

I

Bērni spēlējās, kamēr Holstons kāpa pretī savai nāvei; viņš dzirdēja tos klaigājam tā, kā to prot tikai laimīgi bērni. Kamēr viņi tur augšā neprātīgi dauzījās, Holstons nemaz nesteidzās; viņš smagi un sistemātiski spēra katru soli augšup pa izliektajām spirālveida kāpnēm, veco zābaku zolēm atskanot pret metāla pakāpieniem.

Pakāpieni, gluži tāpat kā viņa tēva zābaki, bija manāmi nodiluši. Drupanās plēksnēs no tiem lobījās krāsa, lielākoties stūros un zem tiem, kur tos neskāra gājēju soļi. Cilvēku kustība kaut kur zemāk uz kāpnēm sacēla mazus putekļu mākonīšus. Holstons juta vibrējam margas, no kurām līdz pat gludajam metālam bija nodilusi krāsa. Tas viņam vienmēr bija šķitis tik apbrīnojami: kā gadsimtu garumā kailas plaukstas un šļūcoši soļi varēja nodeldēt cieto metālu. Pa vienai molekulai vien, viņš secināja. Katrs cilvēks dzīves laikā noārdījies pa kārtai, kamēr elevators nodeldējis šī cilvēka dzīvi.

Katrs pakāpiens no paaudzēm ilgas staigāšanas bija viegli ieliecies, mala noapaļojusies kā uzmešta lūpa. Vidū gandrīz vairs nebija ne miņas no mazajiem, reljefajiem rombiņiem, kas kādreiz bija darījuši pakāpienus neslīdīgus. To kādreizējo eksistenci varēja noteikt pēc raksta pakāpienu malās — mazi piramīdas formas izciļņi pacēlušies virs līdzenā tērauda, atlikušajai krāsai asi iezīmējot izciļņu kontūras.

Holstons lika veco zābaku pret veco pakāpienu, atspērās un atkārtoja kustību. Viņš aizmirsās tajā, ko nodarījuši neskaitāmie gadi molekulu un dzīvju erozijā, sairdinot kārtu kārtas smalkos putekļos.

Viņš iedomājās, un ne jau pirmo reizi, ka ne dzīvas būtnes, ne šīs kāpnes nebija paredzētas tādai eksistencei. Garā, šaurā spirālē, kas kā salmiņš glāzē sniedzās līdz pat pašiem elevatora dziļumiem, netika būvēta šādam nolūkam. Kā daudz kas cits viņu cilindriskajā mājvietā, kāpnes likās celtas citam mērķim, citām sen aizmirstām funkcijām. Kāpnes tagad kalpoja par galveno ceļu tūkstošiem cilvēku, ik dienas kāpelējošiem augšup un lejup bez apstājas. Holstonam tās šķita radītas tikai ārkārtas gadījumiem un, iespējams, vien pāris dučiem cilvēku.

Garām paslidēja vēl viens stāvs — kopmītņu telpas, kas pēc formas atgādināja pīrāgu. Kāpjot augšup caur dažiem pēdējiem līmeņiem, pēdējo reizi dzīvē sperot soļus uz šiem pakāpieniem, no augšas pār Holstonu arvien skaļāk bira trokšņi, kas pauda bērnišķīgu prieku. Tur smējās bērni, dvēseles, kas vēl nebija aptvērušas, kur dzīvoja, kas no visām pusēm nejuta zemes spiedienu un nepavisam nejutās apbedītas, bet gan *dzīvas*. Dzīvi un erozijas neskarti, to treļļi lija lejup pa pakāpieniem, čalas, kas tik pretējas Holstona rīcībai, viņa lēmumam un apņēmībai *mirt*.

Tuvojoties augšējam līmenim, kāda bērna balss skanēja skaļāk nekā citas, un Holstons atcerējās savu bērnību elevatorā — mācības un rotaļas. Toreiz sasmakušais betona cilindrs ar saviem stāvu stāviem, pilniem dzīvokļu, darbnīcu, hidroponikas dārzu un attīrīšanas telpu cauruļu mudžekļiem, likās kā nebeidzams visums, plašs izplatījums, ko cilvēks nekad nespētu pilnībā izpētīt, kā labirints, kurā viņš un viņa draugi varētu apmaldīties uz visiem laikiem.

Taču no šīm dienām viņu šķīra vairāk nekā trīsdesmit gadu. Likās, ka Holstona bērnība piedzīvota kaut kad pirms divām vai trim dzīvēm, likās, ka to izbaudījis kāds cits. Ne viņš. Kā šerifs viņš bija nodzīvojis veselu dzīvi, kas nu smagi gūlās uz viņa pleciem un aizmigloja skatu uz pagātņi. Un pavisam nesen sākās viņa dzīves trešais posms — slepena dzīve ārpus bērnības atmiņām un šerifa pienākumiem. Tās bija viņa pēdējās kārtas, kas saira putekļos, — trīs gadi pacietīgi gaidot to, kas nekad nenotiks, un katra diena garāka nekā jebkurš mēnesis viņa laimīgajos laikos.

Vītņu kāpņu galā margas zem Holstona plaukstas beidzās. Apaļā, nodeldētā tērauda josla aprāvās, kāpnēm ievdot gājēju visa elevatora kompleksa plašākajās telpās — kafetērijā un tai blakus esošajā atpūtas zonā. Nu draiskās kļaidas skanēja viņam tieši pretī, uzplaiksnīdamas košos tērpos starp izgrūstītajiem krēsliem un spēlēdamas ķerenes. Daži pieaugušie centās haosu apvaldīt. Holstons redzēja, kā Donna lasīja pa nosmērētajām flīzēm izbārstīto krītu un krāsu zīmuļus. Viņas vīrs Klārks sēdēja pie galda, noklāta ar sulas glāzēm un bļodām ar kukurūzas miltu cepumiem. Viņš pamāja Holstonam no telpas pretējās puses.

Holstonam nenāca ne prātā pamāt pretī — nebija ne vēlēšanās, ne spēka. Viņš lūkojās garām pieaugušajiem un rotaļā aizrautajiem bērniem uz neskaidro, tālo ainavu, kas tika projicēta uz kafetērijas sienas. Tas bija lielākais, neaizsegtais skats uz viņu neviesmīlīgo pasauli. Rīta ainava. Rītausmas nespodrā gaisma lija pār tuksnesīgajiem pakalniem, kas palikuši gandrīz nemainīgi kopš laika, kad Holstons vēl bija zēns. Tie tur stāvēja, kā stāvējuši veselu mūžību, kamēr viņš no ķereņu spēlētāja starp kafetērijas galdiņiem bija kļuvis par šo nenosakāmo, tukšo radījumu, kas bija tagad. Un aiz šo pakalnu iespaidīgajām korēm blāvi mirguļoja ausmas stari, aizķērušies pazīstamā apvāršņa lēni grūstošā silueta virsotnēs. Tālumā vīdēja senas stikla un tērauda konstrukcijas, kurās, kā tika uzskatīts, cilvēki reiz dzīvojuši virs zemes.

Kāds bērns, izsprādzis no bariņa kā komēta, uzskrēja viņam virsū. Holstons palūkojās lejup un pacēla roku, lai bērnam — Sūzenas zēnam — pieskartos, bet, gluži kā komēta, viņš jau bija prom, kļaidāms un ierauts orbītā atpakaļ pie pārējiem.

Pēkšņi Holstons iedomājās par loteriju, kurā viņš un Elisona bija laimējuši togad, kad viņa nomira. Loterijas biļete joprojām bija saglabāta; viņš to visur nēsāja līdzī. Starp šiem mazajiem varētu būt bijis viņu bērns — varbūt nu tam jau būtu divi gadi un tas klumburotu pakaļ vecākajiem bērniem. Kā jau visi vecāki, viņi bija sapņojuši par dubultu laimi — dvīnīšiem. Protams, ka viņi mēģināja. Pēc tam, kad

viņa vairs nelietoja kontracepciju, tika pavadīta viena skaista nakts pēc otras, cenšoties iegūt loterijas biļetes solīto balvu, kamēr pārējie vecāki vēlēja viņiem veiksmi, bet citi uz loteriju cerošie klusībā lūdzās, lai šis gads paietu tukšā.

Zinādami, ka viņu rīcībā bija tikai viens gads, un meklēdami jebkādu palīdzību, viņš un Elisona ķērās pie māņticības. Viņi piekopa tādus jokus kā ķiploku karināšanu virs gultas, kas it kā vairoja auglību, divas desmit centu monētas paliktas zem matrača, lai piedzimtu dvīņi, rozā lente Elisonas matos, zilas krāsas svītras zem Holstona acīm — tas viss bija tik muļķīgi, izmisīgi un jautri. Vēl trakāk būtu to visu *nemēģināt*, atstājot kādu rituālu vai ticējumu nepārbaudītu.

Taču tam nebija lemts notikt. Pat vēl pirms viņu gads beidzās, loterija tika nodota kādam citam pārim. Tas nebija tādēļ, ka viņi nemēģināja; tas bija tādēļ, ka nebija laika. Pēkšņi vairs nebija *sievas*.

Holstons novērsās no rotaļām un neskaidrās ainavas un devās uz savu kabinetu, kas atradās starp kafetēriju un elevatora gaisa slūžņam. Ejot garām, viņa domas atgriezās pie cīņas, kas šeit bija notikusi, rēgu cīņas, par ko domāja ik dienu pēdējo triju gadu garumā. Un viņš zināja — ja tagad pagrieztos un izpētītu plašo ainavu uz sienas — ja sakoncentrētu skatienu caur miglainās kameras lēcas un piesārņojuma rādītāju, arvien pieaugošajiem traucējumiem, ja viņš sekotu tai tumšajai ielocei augšup kalnā, rievai, kas pār piegruzoto kāpu veda uz pilsetu aiz tās, viņš varētu izšķirt viņas nekustīgo apveidu. Tur, uz tā kalna, varēja redzēt viņa sievu. Viņa tur gulēja kā akmens, saliekusi rokas zem galvas, gaisam un toksīniem noārdot viņas ķermeni.

Varbūt.

Viņam bija grūti saskatīt, sarežģīti izšķirt pat tad, kad traucējumi vēl nebija atsākušies. Turklāt šai ainai bija grūti uzticēties. Patiesībā tajā bija daudz apšaubāma. Tāpēc Holstons vienkārši izvēlējās neskatīties. Viņš izgāja cauri rēgainajai sievas cīņas vietai, kas mūžam būs apzīmogota ar sliktām atmiņām, viņas pēkšņā ārprāta ainai, un iegāja savā birojā.

„Paskat, kas tik agri piecēlies!” smaidīdams teica Mārns.

Holstona vietnieks aizvēra metāla dokumentu skapi, tā senajām eņģēm nedzīvi iedziedoties. Viņš cēla pie lūpām kūpošu krūzīti, bet tad pamanīja Holstona drūmo noskaņojumu. „Vai ar tevi viss kārtībā, priekšniek?”

Holstons pamāja. Viņš norādīja uz atslēgu pakaramajiem aizrakstāmgalda. „Izmeklēšanas izolatoru,” viņš teica.

Vietnieka smaids sašķiebās apjukušā grimasē. Viņš nolika krūzi un pagriezās, lai pasniegtos pēc atslēgas. Kamēr Mārns bija aizgriezies, Holstons vēl pēdējo reizi sajuta plaukstā aso, vēso tēraudu, tad nolika zvaigzni uz galda. Mārns pagriezās un pasniedza atslēgu. Holstons to paņēma.

„Vai gribi, lai paķeru grīdas lupatu?”

Vietnieks Mārns ar iekšīgu norādīja uz kafetēriju. Ja neviens nebija apcietināts, viņi kamerā gāja tikai tāpēc, lai to iztīrītu.

„Nē,” Holstons teica. Viņš pameta galvu kameras virzienā, aicinādams vietnieku sekot.

Aiz Mārnsam rakstāmgalda, viņam pagriezoties un pieceļoties, lai sekotu Holstonam, iečīkstējās krēsls. Abi turpināja ceļu. Atslēga viegli ieslidēja slēdzenē. Asi noklikšķēja labi veidots un rūpīgi uzturētais durvju mehānisms. Klusi iedziedājās eņģes, apņēmības pilns solis uz priekšu, grūdiens, durvis aizcirtās, un smagais pārbaudījums bija galā.

„Bos?”

Holstons caur restēm pasniedza atslēgas. Mārns apjucis uz tām lūkojās, tomēr viņa plauksta pasniedzās tās paņemt.

„Bos, kas notiek?”

„Sameklē mēru!” teica Holstons. Viņš izelpoja — to smago nopūtu, ko bija turējis sevī trīs gadus.

„Pasaki viņai, ka es gribu iet ārā!”

Skats no izmeklēšanas izolatora nebija tik miglains kā kafetērijā, un Holstons savu pēdējo dienu elevatorā pavadīja, par to prātodams. Vai varētu būt, ka tajā pusē kamera bija pasargātāka no indīgā vēja? Vai katrs nāvei nolemtais tīrītājs rūpīgāk centās saglabāt tieši to ainu, ko vēroja savā pēdējā dienā? Vai varbūt papildu centība bijusi dāvana *nākamajam* tīrītājam, kas arī pavadīs savu pēdējo dienu šajā kamerā?

Holstons deva priekšroku šim pēdējam izskaidrojumam. Tas lika viņam ar ilgām atcerēties sievu. Tas atgādināja, kāpēc viņš bija te, nepareizajā pusē šim restēm, turklāt brīvprātīgi.

Domām aizklistot pie Elisonas, viņš sēdēja un lūkojās uz mirušo pasauli, ko mantojumā atstājušas kādas senas tautas. Tas nebija pats labākais skats uz ainavu ap viņu pazemes bunkuru, bet arī ne sliktākais. Tālumā vidēja zemi, pauguraini pakalni, glīti brūni kā kafijas maisījums ar tieši tādu daudzumu cūkas piena, lai garšotu, kā vajag. Debesis virs mākoņiem bija tikpat blāvi pelēkas kā viņa bērnībā un viņa tēva un arī vectēva bērnībā. Vienīgais kustīgais ainavas elements bija mākoņi. Masīvi un tumši tie svērās pār pakalniem un brīvi klejoja kā zvēru ganāmpulki bilžu grāmatās.

Skats uz mirušo pasauli aizpildīja veselu viņa kameras sienu, tāpat kā visas sienas elevators augstākajos līmeņos — katru aizpildīja citi, viens par otru neskaidrāki tālās postāžas fragmenti. Holstona fragments stiepās no stūra blakus lāvai līdz pat griestiem un otrai sienai un lejup līdz tualetes podam. Un, par spīti miglainajam attēlam, it kā uz lēcas būtu izsmērējušies eļļa, tā izskatījās pēc ainas, kurā varētu vienkārši ieiet, kā telpisks un acinošs caurums sienā, savādi novietots tieši pretī draudīgajām cietuma restēm.

Tomēr ilūzija bija pārliecinoša tikai pa gabalu. Pieliecies tuvāk, Holstons uz milzīgā ekrāna varēja saskatīt vairākus mirušus pikseļus. Uz brūno un pelēko toņu fona tie izcēlās balti kā cukura graudiņi. Spīdēdams nīknā spilgtumā, katrs pikselis (Elisona bija tos saukusi par „iestrēgušajiem” pikseļiem) bija kā četrstūrainis lodziņš uz kādu

gaišāku vietu, caurumiņš cilvēka mata diametrā, kas šķita izstarojam kādu labāku pasauli. Ieskatījies tuvāk, viņš redzēja, ka tādu bija dučiem. Holstons iedomājās, vai elevatorā bija kāds, kas prata tos salabot, — vai bija pieejami tik smalkam darbam nepieciešamie instrumenti? Vai arī tie bija miruši uz visiem laikiem kā Elisona? Vai ar laiku izdzistu visi pikseļi? Holstons iztēlojās to dienu, kad puse pikseļu būtu balti, un tad pāris paaudzes vēlāk būtu atlikuši tikai daži pelēkie un brūnie, un tad labi ja ducis. Pasaule būtu izmainījusies, cilvēki elevatorā domātu, ka ār pasaule deg, un vienīgos *patiesos* pikseļus uzskatītu par bojātiem.

Vai varbūt Holstons un viņa cilvēki jau tagad bojātos uzskatīja par patiesajiem?

Viņam aiz muguras kāds nokremšļojās. Holstons pagriezās un ieraudzīja mēru Džensu, kas stāvēja restu otrā pusē, rokas salikusi darba kombinezona kabatās. Viņa drūmi pamāja uz lāvas pusi.

„Naktīs, kad kamera ir tukša un jūs ar vietnieku Mārnsu esat devušies prom, es dažreiz tur sēžu un vēroju tieši šo ainavu.”

Holstons pagriezās, lai uz mestu acis dubļainajai, nedzīvajai apkārtni. Nomācoša tā izskatījās tikai tad, ja to salīdzināja ar attēliem bērnu grāmatās — vienīgajās grāmatās, kas palikušas pāri pēc sacelšanās. Vairums cilvēku apšaubīja krāsas, kas tajās redzamas, tāpat kā to, ka jebkad pastāvējuši rozā putni un violeti ziloņi, tomēr Holstonam bija sajūta, ka tie bija patiesāki nekā vieta viņa priekšā. Viņš, tāpat kā daži citi, lūkojoties apdilušajās lappusēs, kas suloja no zaļās un zilās krāsas pārbagātības, juta kaut ko pirmatnēju un dziļu. Tik un tā, salīdzinot ar smacīgo elevatoru, pat dubļainā, pelēkā ainava tur ārā likās kā atpestīšana, ka āra gaiss ir tieši tāds, kādu cilvēks dzimis elpot.

„Šeit tas vienmēr šķiet nedaudz skaidrāks,” teica Džensa. „Es domāju — skats.”

Holstons klusēja. Viņš vēroja, kā atdalījās kāda mākoņa daļa un melni pelēkos virpuļos aizpeldēja citā virzienā.

„Tu vari izvēlēties, ko ēdīsi vakariņās,” mērs teica. „Tā ir tradīcija...”

„Jums nav man jāstāsta, kas tagad notiks,” Holstons viņu pārtrauca. „Ir pagājuši tikai trīs gadi, kopš tieši šeit pasniedzu Elisonai pēdējo maltīti.” Viņš pasniedzās, lai aiz paraduma pagrozītu pirkstā vara gredzenu, aizmirsis, ka pats to pirms vairākām stundām bija atstājis guļamistabā uz kumodes.

„Neticami, ka jau pagājis tik ilgs laiks,” Džensa nomurmināja. Holstons pagriezās un ieraudzīja, kā viņa samiegtām acīm vēroja pār sienu slīdam mākoņus.

„Vai jums viņas pietrūkst?” Holstons indīgi pajautāja. „Vai vienkārši nepatīk, ka netīrumi uz lēcām krājušies jau tik ilgu laiku?”

Uz mirkli Džensas acis nozībsnīja viņa virzienā, tad skatiens palika piekalts grīdai. „Tu zini, ka es to nevēlos nevienas ainavas dēļ. Bet likumi paliek likumi...”

„Ne jau jūs esat vainīga,” Holstons teica, cenzdamiem nomierināties. „Es likumus zinu labāk nekā lielākā daļa šejieniešu.” Viņa roka pavisam nedaudz sakustējās uz trūkstošā šerifa žetona pusi — arī pamesta tāpat kā gredzens. „Pie velna, es šos likumus īstenoju lielāko daļu savas dzīves, pat tad, kad sapratu, ka tie visi ir slima suņa murgi.”

Džensa ieklepojās. „Nu, es nejautāšu, kāpēc tu gribi to darīt. Es vienkārši pieņemu, ka te tu būtu nelaimīgāks.”

Viņu skatieni sastapās, un Holstons pamanīja miklumu sievietes acīs, pirms viņa paguva novērsties. Džensa izskatījās tievāka nekā parasti, komiska savā milzīgajā kombinezonā. Līnijas uz kakla un ap acīm izskatījās dziļākas nekā viņam bija palicis prātā. Tumšākas. Un viņam šķita, ka aizlūzusi balss liecināja par patiesu nožēlu, nevis tikai vecuma vai tabakas devas sekām.

Pēkšņi Holstons caur Džensas acīm ieraudzīja sevi — sagrautu vīru sēžam uz apdiluša sola, āda pelēka no tālās, mirušās pasaules izstarotā blāvā mirdzuma — un šis skats lika sareibt galvai. Viņa galva griezās, prātam meklējot kaut ko saprātīgu, pie kā pieķerties, kaut ko jēgpilnu. Tā likās kā sapnis, šis nepatīkamais stāvoklis, par ko bija pārvērtusies viņa dzīve. Neviens no pēdējiem trim gadiem nelikās īsts. Nekas vairs nelikās īsts.

Viņš atkal pagriezās pret brūnganajiem pakalniem. Ar acs kaktiņu, kā likās, viņš redzēja izdzīstam vēl vienu pikseli, kas kļuva pilnīgi balts. Atvēries vēl viens mazs lodziņš, vēl viens skaidrs skats cauri ilūzijai, ko viņš bija sācis apšaubīt.

Rīt es būšu atpestīts, Holstons nežēlīgi nodomāja, *pat ja tur ārā miršu.*

„Esmu bijusi mērs pārāk ilgi,” Džensa teica.

Holstons uzmeta skatienu Džensai un redzēja, ka viņas krunkainās plaukstas bija satvērušas aukstās tērauda restes.

„Tu zini, mūsu ieraksti nesniedzās līdz pašam sākumam. Tajos nav ziņu par tālāku pagātnei kā sacelšanās pirms pusotra gadsimta, bet kopš tās nav bijis neviena mēra, kas būtu nosūtījis tīrīšanā vairāk cilvēku nekā es.”

„Atvainojiet, ka jūs apgrūtinu!” Holstons sausi noteica.

„Man tas nekādu prieku nesagādā. Tas ir viss, kas man sakāms. Nekādu prieku.”

Holstons pamāja ar roku pret milzīgo ekrānu. „Bet jūs būsi pirmā, kas rītvakar vēros skaidru saulrietu, vai ne?” Viņam riebās, kā izskanēja šie vārdi. Holstons nedusmojās par savu nāvi vai dzīvi, vai to, kas sekotu pēc rītdienas, bet nožēla par Elisonas likteni nelika viņam mieru. Viņš joprojām uzskatīja, ka no pagātnes neizbēgamajiem notikumiem būtu bijis iespējams izvairīties pat vēl pēc tam, kad akmens jau bija sācis rīpot.

„Rīt jūs visi priecāsit par skatu,” viņš teica; vairāk gan sev nekā mēram.

„Tas nepavisam nav godīgi,” Džensa iebilda. „Likums ir likums. Tu to pārkāpi. Tu zināji, ka to pārkāp.”

Holstons palūkojās uz saviem zābakiem. Viņi ļāva klusumam ieilgt. Tad ierunājās mērs Džensa.

„Tu vēl neesi piedraudējis to *nedarīt*. Daži no pārējiem uztraucas, ka tu netīrīsi, jo neesi teicis, ka to nedarīsi.”

Holstons sāka smieties. „Vai viņi justos labāk, ja es teiktu, ka nenotīrīšu sensorus?” Viņš pašūpoja galvu, dzirdot šo ačgārno loģiku.

„Visi, kas te sēž, atsakās to darīt,” Džensa viņam teica, „tomēr tad viņi notīra. Pie tā mēs ar laiku esam pieraduši...”

„Elisona nekad nedraudēja to nedarīt,” Holstons viņai atgādināja, lai gan zināja, ko mērs ar to bija domājusi. Viņš pats toreiz bija pārliecināts, ka Elisona nenoslaucīs lēcas. Un nu likās, ka viņš saprata, kas viņai bijis jāpiedzīvo, sēžot uz šī paša sola. Bija svarīgākas lietas, par ko domāt, nekā tīrīšana. Vairums cilvēku, kas tika izsūtīti ārā, bija pieķerti kādā pārkāpumā un attapās šajā kamerā tikai dažas stundas pirms viņu liktenis tika izlemts. Sakot, ka to nedarīs, viņiem prātā bija atriebība. Taču Elisonai un tagad arī Holstonam bija jāuztraucas par kaut ko vairāk. Tas, vai viņi tīrīs, bija nebūtiski; viņi šeit bija nonākuši, jo kādā vājrāta pakāpē bija gribējuši šeit *atrsties*. Palika tikai zinātkāre par to visu. Ārpusaules brīnums aiz projicētā sienu ekrānu priekšskara.

„Tad vai tu domā to darīt vai nē?” Džensa manāmi izmisusi pajautāja.

„Jūs pati taču teicāt,” Holstons paraustīja plecus. „Visi to izdara. Jābūt taču kādam iemeslam, vai ne?”

Holstons izlikās, ka viņam vienalga, ka viņu neinteresē iemesli *kāpēc* tīrīt, lai gan tas viņu bija mocījis lielāko daļu dzīves un it sevišķi pēdējos trīs gadus. Šis jautājums viņu darīja traku. Un Holstonam nebūtu nekādu iebildumu, ja viņa nevēlēšanās atbildēt sāpinātu tos, kas nogalinājuši viņa sievu.

Džensa nervozi slidināja plaukstas augšup un lejup pa restēm. „Vai varu viņiem teikt, ka tu to izdarīsi?” viņa jautāja.

„Vai arī, ka neizdarīšu. Man vienalga. Izklusās, ka abas atbildes viņiem tik un tā nozīmēs vienu un to pašu.”

Džensa neatbildēja. Holstons palūkojās augšup uz mēru, un viņa pamāja.

„Ja tu pārdomā par maltīti, paziņo vietniekam Mārnsam! Viņš būs pie sava galda visu nakti, tāda ir tradīcija..”

Tas bija lieki. Atceroties šo savu bijušo darba pienākumu daļu, Holstonam sariesās acīs asaras. Viņš bija sēdējis pie šī galda pirms

divpadsmit gadiem, kad tīrīšanā tika nosūtīta Donna Pārkinsa, pirms astoņiem gadiem, kad pienāca Džeka Brenta laiks. Un viņš bija pavadījis visu nakti, iekrampējies restēs, pilnīgi sagrauts gulēdams uz grīdas pirms trim gadiem, kad bija viņa sievas kārtā.

Mērs Džensa pagriezās, lai ietu.

„Šerifs,” Holstons norūca, kamēr Džensa viņu vēl varēja sadzirdēt.

„Kā lūdzu?” Džensa uzkavējās restu otrā pusē, viņas sirmās, biezas uzacis smagi gūlās virs viņas acīm.

„Tagad šerifs ir Mārns,” Holstons atgādināja, „viņš vairs nav vietnieks.”

Džensa viegli ar dūri uzsitā pa tērauda restēm. „Apēd kaut ko!” viņa teica. „Un droši vien nepūlēšos tevi aizvainot, sakot, lai mēģini pagulēt.”

Pirms trim gadiem

„Tas laikam ir *joks!*” Elisona teica. „Mīlais, paklausies šo te! Tu neticēsi! Vai tu zināji, ka ir bijusi vairāk nekā *viena* sacelšanās?”

Holstons pacēla skatienu no mapes, kas gulēja atvērta viņam klēpī. Viņam visapkārt gultu sedza izkaisītas papīru kaudzes, kas pēc izskata atgādināja ielāpu segu — grēdu grēdas vecu krimināllietu, ko izšķīrot, un jaunas sūdzības, ko izskatīt. Elisona sēdēja gultas galā pie sava mazā rakstāmgalda. Viņi abi dzīvoja vienā no elevatora dzīvokļiem, kas visu šo desmitgažu laikā sīkāk sadalīti tikai divas reizes. Tas nozīmēja, ka pietika vietas tādām greznībām kā rakstāmgaldi un platas vienstāvu gultas.

„Un kā es to būtu varējis zināt?” viņš jautāja. Viņa sieva pagriezās un aizlika aiz auss matu šķipsnu. Holstons pavināja mapi pret viņas datora monitoru. „Visu dienu tu te atklāj simtiem gadu vecus noslēpumus, un izrādās — man tie ir jāzina pirms *tevis?*”

Viņa parādīja mēli. „Tas ir tāds izteiciens. Tā es tevi informēju. Un kāpēc tu neesi ziņkārīgāks? Vai maz dzirdēji, ko tikko teicu?”

Holstons paraustīja plecus. „Es nekad neesmu domājis, ka mums zināmā sacelšanās bija pirmā, tikai to, ka tā ir visnesenākā. Ja kaut ko esmu iemācījies savā darbā, tad tas ir fakts, ka ikviens noziegums vai satrakojušs pūlis nav nekas jauns vai neatkārtojams.” Viņš atšķīra kādu mapi, kas bija nolikta pie viņa ceļgala. „Vai tev šķiet, ka šis ir pirmais ūdens zaglis šajā elevatorā? Vai ka viņš būs pēdējais?”

Elisonas krēsla kājas noskrāpstēja pret grīdas flīzēm, un viņa pagriezās ar seju pret vīru. Uz galda monitorā mirguļoja informācijas druskas un fragmenti, ko viņa bija izvilkusi no elevatora vecajiem serveriem, — sen izdzēstas un neskaitāmas reizes pārrakstītas datu paliekas. Holstons nesaprata, kā darbojas atgūšanas process vai arī kādēļ šī sieviete, kas bija gana gudra, lai to izdomātu, bija tik dumja, lai mīlētu viņu, tomēr abas šīs lietas viņš pieņēma kā patiesību.

„Es lieku kopā virkni vecu ziņojumu,” viņa teica. „Ja tie ir patiesi, tas nozīmē, ka sacelšanās, līdzīgas iepriekšējai, ir notikušas regulāri. Apmēram katrā paudzē pa vienai.”

„Ir daudz lietu, ko mēs nezinām par laikiem pirms mums,” teica Holstons. Viņš izberzēja acis un domāja par darbu ar neskaitāmajiem dokumentiem, kas šobrīd tika kavēti. „Iedomājies, varbūt viņiem nebija sensoru tīrīšanas sistēmas! Varu saderēt, ka toreiz skats augšstāvos kļuva arvien neskaidrāks un neskaidrāks, līdz cilvēki satrakojās, sarīkoja dumpi vai kaut ko tamlīdzīgu un tad galu galā izsūtīja dažus ārā, lai visu izlabotu. Vai varbūt tā notika populācijas kontrole, pirms tika izgudrota loterija.”

Elisona noraidoši pašūpoja galvu. „Es tā nedomāju. Man drīzāk sāk likties...” Viņa apklusā un palūkojās uz dokumentu klājienu ap Holstonu. Šķita, ka skats uz visiem šiem reģistrētajiem pārkāpumiem lika viņai uzmanīgi izsvērt sakāmo. „Es nevienu netiesāju un nesaku, ka kāds rīkojies pareizi vai nepareizi, — nekā tamlīdzīga. Man tikai ir ienācis prātā, ka varbūt serverus sacelšanās laikā nenodzēsa dumpinieki. Katrā ziņā ne tā, kā mums vienmēr ticis stāstīts.”

Tas piesaistīja Holstona uzmanību. Tukšo serveru noslēpums un viņu priekšteču pagātne elevatorā kā rēgs vajāja viņus visus. Izdzēšana nebija nekas vairāk par nekonkrētu leģendu. Viņš aizvēra atvērto mapi un nolika to malā. „Kā tev liekas, kas to izraisīja?” viņš jautāja sievai. „Vai tu domā, ka tas bija negadījums? Ugunsgrēks vai enerģijas padeves kļūda?” Viņš uzskaitīja visbiežāk dzirdētās teorijas.

Elisona sarauca uzacis. „Nē,” viņa teica. Viņa pieklusināja balsi un nedroši palūkojās apkārt. „Es domāju, ka *mēs* izdzēsām cietos diskus. Es domāju — mūsu senči, *nevis* dumpinieki.” Viņa pagriezās un pievērsās monitoram, ar pirkstu vilkdama līdzī skaitļu virknei, ko Holstons no gultas nespēja izšķirt. „Divdesmit gadi,” viņa teica. „Astoņpadsmit. Divdesmit četri.” Viņas pirksts ar troksni slidēja pa ekrāna stiklu. „Divdesmit astoņi. Sešpadsmit. Piecpadsmit.”

Likdams lietas atpakaļ kaudzēs, Holstons izveidoja sev taciņu caur dokumentu klājumu līdz sievas rakstāmgaldam. Viņš apsedās

gultas galā, uzlika roku uz sievas skausta un pāri viņas plecam ielūkojās monitorā.

„Vai tie ir datumi?” viņš jautāja.

Elisona pamāja. „Apmēram ik pēc divdesmit gadiem notiek liela sacelšanās. Šajā ziņojumā tās ir uzskaitītas. Un tā ir viena no datnēm, kas izdzēsta visnesenākās sacelšanās laikā. *Mūsu* sacelšanās laikā.”

Viņa teica „mūsu”, it kā kāds no viņiem vai viņu draugiem tolaik jau būtu bijis piedzimis. Tomēr Holstons saprata, ko viņa ar to bija domājusi. Šīs sacelšanās ēnā viņi bija uzaudzināti, šķīta, ka no tās viņi cēlušies — lielā sadursme, kas apēnojusi viņu bērniņu un arī viņu vecāku un vecvecāku bērniņu. Tā bija sacelšanās, kas skanēja klusos čukstos un vidēja zagliņi mestos skatienos.

„Un kas tev liek domāt, ka tie bijām mēs, ka tie bija labie puīši, kas izdzēsa serverus?”

Viņa tik tikko pagriezās pret viņu un drūmi pasmaidīja. „Un kas tev liek domāt, ka mēs esam labie puīši?”

Holstons sastinga. Viņš noņēma roku no sievas pleciem. „Nesāc! Nesaki neko, kas varētu...”

„Es ākstos,” viņa teica, tomēr šī nebija tēma, par ko ākstīties. Tas bija divus soļus no nodevības, no *tīrīšanas*. „Mana teorija ir,” viņa aši piebilda, uzsverot vārdu „teorija”. „Apvērsumi rodas ik paudzes, vai ne? Es domāju — kādus simt gadus, varbūt pat ilgāk. Regulāri kā pēc pulksteņa,” viņa norādīja uz datumiem. „Bet tad, lielās sacelšanās laikā — vienīgās, par ko zinām, — kāds nodzēš serverus. Ko izdarīt, teikšu godīgi, nav tik vienkārši kā nospiegt dažas podziņas vai piesaut kaut kam uguni. Tur ir dublējumi kas, savukārt, arī tiek dublēti. Lai to paveiktu, nepieciešams pamatīgs, saskaņots darbs nevis, negadījums, kaut kāds sasteigts darbiņš vai vienkārša kaitniecība...”

„Bet tas jau nepierāda, kas ir vainīgs,” ieblida Holstons. Bez šaubām, viņa sieva veica brīnumus ar datoriem, tomēr pēdu dzīšana bija viņa lauciņš.

„Man šķiet zīmīgi,” viņa turpināja, „ka visu laiku notika sacelšanās, bet kopš *tās reizes* nav bijis nevienas.” Elisona iekoda sev lūpā.

Holstons iztaisnoja muguru. Viņš pavērās uz istabu sev apkārt un ļāva sievas novērojumam iegrimt dziļāk viņa pārdomās. Pēkšņi Holstons gandrīz vai juta, kā Elisona izgrūž viņu no pēddziņa lauciņa un pati nostājas viņa vietā.

„Vai tu gribi teikt, ka...” Viņš berzēja zodu un apdomāja šo varbūtību. „Vai tu gribi teikt, ka kāds izdzēsa mūsu vēsturi, lai mēs to vairs neatkārtotu?”

„Vai vēl ļaunāk.” Viņa pasniedzās un saņēma Holstona plaukstu savējās. Viņas sejas izteiksme vairs nebija nopietna, nu tā kļuva baisa. „Ja nu cietajos diskos bija sacelšanās iemesli? Ja nu daļa mūsu vēstures, kāda informācija no ārpusaules vai zināšanas par to, kas sen, sen atpakaļ lika cilvēkiem te apmesties dzīvot, — ja nu šī informācija radīja tādu spriedzi, ka lika cilvēkiem izšaut korķus, pa taisno nojūgties vai vienkārši gribēt izklūt *ārā*?”

Holstons pašūpoja galvu. „Es negribu, lai tu sāc šādi domāt,” viņš brīdināja.

„Es nesaku, ka viņiem bija jānojūdzas,” viņa piebilda, atkal kļuvusi uzmanīga. „Bet šī ir mana teorija, ņemot vērā to, ko līdz šim esmu atradusi.”

Holstons pameta uz ekrānu neuzticības pilnu skatienu. „Varbūt tev to nevajadzētu darīt,” viņš teica. „Es pat nesaprotu, *kā* tev tas sanāk, bet varbūt nevajag.”

„Bet, mīļais, re, kur informācija! Ja es to nesavilkšu kopā, tad kāds cits to kaut kad izdarīs. Tu nevari iegrūst džinu atpakaļ pudelē.”

„Ko tu ar to gribi teikt?”

„Es jau esmu publicējusi rokasgrāmatu par izdzēstu un pārrakstītu datņu atguvi. Pārejā IT nodaļa to izplata, lai palīdzētu cilvēkiem, kas negribot izdzēsuši kaut ko vajadzīgu.”

„Es tik un tā domāju, ka tev tas jāizbeidz,” viņš teica. „Tā nav laba doma. Nedomāju, ka no tā var sanākt kaut kas labs...”

„No patiesības nevar sanākt nekas labs? Zināt patiesību vienmēr ir labi. Un labāk, lai to atklājam mēs, nevis kāds cits, vai ne?”

Holstons paskatījās uz krimināllietu mapēm. Pagājuši pieci gadi kopš pēdējās tīrīšanas. Skats uz ārpusauli līdz ar katru dienu bija

kļuvis arvien sliktāks, un viņš kā šerifs izjuta spiedienu atrast kādu, kas to varētu nospodrināt. Spriedze pieauga un kā tvaiks piepildīja elevatoru gatavībā kaut ko izspert ārā. Jūtot, ka tas brīdis tuvojas, cilvēki kļuva nervozi. Tas bija kā viens no tiem pareģojumiem, kas paši no sevis piepildījās, līdz kādam neizturēja nervi un viņš eksplodēja vai izmeta kādu frāzi, ko pēc tam nācās nožēlot, attopoties kamerā un vērojot savu pēdējo miglains saulrietu.

Holstons šķirstīja sev apkārt izmētātās mapes, vēlēdamies, kaut tajās kaut kas atrastos. Viņš jau rīt nolemtu cilvēku nāvei, ja tas nozīmētu, ka tvaiks tiktu nolaists. Viņa sieva bakstīja ar adatu kādu lielu, pārpildītu balonu, un Holstons gribēja no tā izlaist gaisu, pirms viņa pagūst iedurt pārāk dziļi.

Tagadne

Holstons sēdēja uz vientulīga tērauda sola gaisa slūžās, viņa smadzenes bija notrulinājušās no bezmiega un apziņas par gaidāmo. Tīrīšanas laboratorijas vadītājs Nelsons nometās ceļos viņa priekšā un ievilka Holstona pēdu baltā aizsargtērpā.

„Nedaudz paeksperimentējām ar locītavu izolāciju un pievienojām vēl vienu pulverizācijas virskārtu,” skaidroja Nelsons. „Tai vajadzētu jums tur ārā dot vairāk laika nekā jebkuram citam pirms tam.”

Šie vārdi atbalsojās Holstona prātā, un viņš atcerējās sevi vērojam sievu, kā tā ķērās pie tīrīšanas. Tīrīšanu laikā elevatora augstākais stāvs, kurā bija lielle ekrāni, parasti bija tukšs. Cilvēki te iekšā nespēja noskatīties uz to, ko izdarījuši, — vai varbūt viņi gribēja uzņakt augšā un izbaudīt jauko skatu, nedomājot, cik augsta cena par to samaksāta. Taču Holstons toreiz skatījās; viņš ne mirkli nešaubījās, ka to darīs. Viņš neredzēja Elisonas seju caur sudraboto ķiveres stiklu, nevarēja saskatīt viņas slaidās rokas caur masīvo aizsargtērpu, kamēr viņa berza un berza ar saviem vilnas spilventiņiem, tomēr viņš pazina viņas gaitu un žestus. Holstons noskatījās, kā viņa rūpīgi un nesteidzoties pabeidza darbu, atkāpās, ielūkojās kamerā vēl pēdējo reizi, pamāja viņam un tad pagriezās, un aizgāja. Tāpat kā pārējie pirms viņas, Elisona bija devusies uz tuvāko pakalnu un sākusi tajā rāpties — klupdama krizdama raususies pie apvāršņa redzamo, pussagruvušo senās un grūstošās pilsētas smaiļu virzienā. Visu šo laiku Holstons nebija izkustējies. Pat tad, kad viņa, saķērusi savu ķiveri, nokrita kalna malā un locījās sāpēs, kamēr toksīni vispirms noēda pulverizēto aizsargtērpa virskārtu, tad aizsargtērpu un tad viņas ķermeni, Holstons nepakustējās.

„Otru kāju.”

Nelsons uzsita pa viņa potīti. Holstons pacēla pēdu un ļāva, lai tehniķis ievīsta viņa apakšstilbus aizsargtērpā. Palūkojies uz savām plaukstām, uz melno oglekļa apakštērpu, kas klāja viņa ādu, Holstons

iztēlojās, kā tas viss izšķīst un nolobās no viņa ķermeņa kā sažuvušu netīrumu plēksnes no ģenerators caurules, kamēr no viņa porām izsprāgst asinis un krājas nedzīvajā aizsargtērpā.

„Ja jūs pieķertos pie stieņa un pieceltos...”

Nelsons veica procedūru, ko Holstons pirms tam bija redzējis divreiz. Vienreiz ar Džeku Brentu, kas līdz pat beigām bija izaicinošs un naidīgs, tādēļ Holstonam kā šerifam bija jāstāv sardzē pie sola. Un vienreiz ar viņa sievu, kuras gatavošanos doties ārā viņš vēroja caur mazo gaisa slūžu iluminatoru. Holstons zināja, kas jādara, tomēr bez teikšanas nepakustējās. Viņa domas klejoja citur. Pasniedzies augšup, viņš satvēra virs galvas trapeceidīgo stieni un piecēlās stāvus. Nelsons saņēma tērpā malas un uzvilka tās līdz Holstona jostasvietai. Katrā pusē nokarājās pa tukšai piedurknei.

„Kreiso roku šeit.”

Holstons mēmi paklausīja. Atrasties pretējā pusē likās tik sirreāli — tajā pusē, kurā nolemtie soļo mehāniskā nāves gājienā. Holstons bija bieži prātojis, kāpēc cilvēki tam ļāvās, kāpēc viņi neiebilda. Pat Džeks Brents bija darījis, ko viņam lika, lai cik rupji un aizvainojoši vārdi bija biruši pār viņa lūpām. Elisona bija to darījusi klusi, gluži kā tas notika tagad, Holstons nodomāja, ievilkdams piedurknēs vispirms vienu, tad otru roku. Tērps savilkās ap viņu, un Holstons iedomājās, ka varbūt cilvēki pakļāvās, jo nespēja noticēt, ka tas notika ar viņiem. Tas viss bija pārāk nereāli, lai pretotos. Viņa prāta dzīvnieciskā daļa tam nebija paredzēta — tikt mierīgi pavadītai, līdz pilnīgi apzinātai nāvei.

„Pagriezieties!”

Viņš pagriezās.

Rāviens muguras lejasdaļā, un tad rāvējslēdzējs skaļi uzbrauca līdz pat kaklam. Vēl viens rāviens, vēl viens slēdzis. Divas bezjēdzīgas kārtas. Līmlente visam pāri. Viegli uzsitieni un pārbaudes vēl vienu reizi. Holstons dzirdēja no plaukta noslīdam tukšo ķiveri; kamēr Nelsons pārbaudīja kupola iekšpusi, viņš palocīja mīkstajos cimdos ietērptos pirkstus.

„Izrunāsim procedūru vēl vienu reizi.”

„Tas nav nepieciešams,” Holstons klusi atbildēja.

Nelsons pameta skatienu uz gaisa slūžu durvīm, kas veda elevatorā. Holstonam nemaz nebija jāskatās, lai saprastu, ka no turienes viņi, visticamāk, tika vēroti. „Nedaudz pacietieties!” Nelsons teica. „Man jāseko instrukcijām!”

Holstons pamāja, lai gan zināja, ka nekādu „instrukciju” nebija. No visām mistiskajām mutvārdu tradīcijām, kas elevatorā tika nodotas no paaudzes paaudzē, nevienas nelīdzinājās kultam līdzīgajai stingrībai, ko piekopa aizsargtērpu izgatavotāji un tīrīšanas tehniķi. Un pārējie viņiem to ļāva. Tīrītāji īstenoja fizisko procesu, bet tehniķi bija cilvēki, kas to padarīja iespējamu. Tās bija sievietes un vīrieši, kas uzturēja skatu uz plašo pasauli aiz elevatora nospiedošajām robežām.

Nelsons nolika ķiveri uz sola. „Te ir jūsu beržamie.” Viņš uzsita pa bārkstainajiem vilnas spilventiņiem, kas bija piestiprināti tērpā priekšpusē. Atskanot plēšanas troksnim, Holstons vienu paņēma rokās, palūkojās uz rupjā materiāla vijumiem un likumiem un atlika to vietā.

„Pirms beržat ar vilnu, divreiz izsmidziniet no tīrīšanas līdzekļa pudeles, tad nosusiniet ar šo dvieli un, visbeidzot, uzlieciet ablatīvās plēves!” Viņš pareizajā secībā uzsita pa katru no kabatām, lai gan uz tām bija skaidri saskatāmas birkas un numuri — vērsti otrādi, lai Holstons tos varētu izlasīt, — turklāt tās bija arī iezīmētas noteiktās krāsās.

Holstons pamāja, un pirmo reizi sastapās viņu skatieni. Viņš bija pārsteigts ieraudzīt tehniķa acīs bailes — bailes, ko bija labi iemācījies atpazīt ilgo darba gadu laikā. Viņš gandrīz pajautāja Nelsonam, kas par lietu, taču saprata: šis vīrs uztraucās, ka visas instrukcijas izrādīsies veltīgas, ka Holstons viņus pametīs — par to elevatorā baidījās visi — un nepaveiks savu pienākumu. Netīrīs cilvēkiem, kuru likumi, kas aizliedza sapņot par kādu labāku vietu, bija nolēmuši viņu nāvei. Vai arī Nelsons uztraucās, ka dārgais un darbietilpīgais aprīkojums, ko viņš un viņa kolēģi izveidojuši, izmantojot noslēpumus un tehnikas, kas nodoti no paaudzes paaudzē ilgi vēl pirms sacelšanās, tiks iznests no elevatora un iznīcināts, nenesis nekādu labumu?

„Viss kārtībā?” jautāja Nelsons. „Vai nekas nav par šauru?”
Holstons palūkojās visapkārt. *Mana dzīve ir par šauru, viņam gribējās teikt. Mana āda ir par šauru. Sienas ir par šauru.*
Viņš vienkārši pašūpoja galvu.
„Esmu gatavs,” viņš nočukstēja.
Tā bija taisnība. Dīvainā kārtā Holstons patiešām bija ļoti gatavs iet.
Un pēkšņi viņš atcerējās, cik gatava tam bijusi arī viņa sieva.